

BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXIX. ROČNÍK

2. ČÍSLO

JÚN 2024

Foto: Eubomíra Fallerová

Foto: LF

*Pri pamätnej tabuli A. Straku
9. str.*

Foto: Oliver Patay

*Kofola, folklór a halušky
9. str.*

Foto: LF

*Hľadajme Boha, každé stretnutie s Ním
10. str.*

Foto: Monika Szelényiová

*Nenechávajme Boha osamoteného
10. str.*

Foto: Erika Tráňková

*Budapešťania na Dni Slovenského Komlôša
11. str.*

Foto: Archív Divadla Vertigo

*Vertigo a (naoko) letné prázdniny
14. str.*

Slovenská Budapešť po voľbách

Rok 2024 má opäť svoje zvláštnosti. Myslím na zvláštnosti z pohľadu našej slovenskej národnostnej komunity. Sotva sme sa spamätali po sklamaní z výsledkov posledného sčítania obyvateľstva, čakala nás výzva pripraviť sa na voľby do národnostných samospráv. A to tak, že paralelne sa uskutočnili aj voľby do Európskeho parlamentu a do miestnych samospráv. Myslím si, že som nebol sám, kto aj napriek intenzívnej propagácii významu dôslednej prípravy národnostných volieb očakával tento deň s istými obavami. Veď aj predošlý raz, keď sme mali voliť iba miestne a národnostné samosprávy, bolo vyše 16 percent odovzdaných hlasov neplatných.

Čitatelia Budapeštianskeho Slováka si určite pamätajú na predvolebné stretnutia, kde sme spolu s predsedníčkou Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku a s predstaviteľmi župných volebných kancelárií zdôrazňovali, aby si naši voliči zapamätali: hlasovať majú na zelených hárkoch, ktoré treba vložiť do zelenej obálky a obálku zalepiť. Iba takto bol náš hlas platný.

Ak sa pozrieme dozadu, možno až do obdobia zrodu samospráv, vidno, že Slovenská samospráva Budapešti si už v prvých rokoch svojej existencie našla svoje miesto, svoje opodstatnenie. Ako vydavateľ Budapeštianskeho Slováka a hlavný organizátor väčších slovenských podujatí, ale aj ako koordinátor spolupráce obvodných slovenských samospráv, či slovenských organizácií aktívnych v hlavnom meste, si v každom prípade zaslúži podporu svojich voličov.

Viac-menej aj doteraz fungujúce slovenské zbory jednotlivých budapeštianskych obvodov si v systéme našli svoje úlohy. Zaujímavé je, že od volieb k voľbám sa niekedy zmení rozdelenie úloh medzi nimi, ale jedno je isté: aj vďaka koordinácii slovenského zboru hlavného mesta vzorne spolupracujú pri dôležitejších podujatiach. Práve preto si asi naďalej myslia už existujúce zbory a slovenskí voliči žijúci v jednotlivých obvodoch, že pokračovanie v práci na poli národnostnom si zaslúži podporu miestnych slovenských komunit.

Ale pozrime sa, ako dopadli júnové voľby z pohľadu Slovákov v Maďarsku, špecificky z pohľadu Slovákov hlavného mesta. Čo sa týka celoštátnych volieb, k tým by som napísal len toľko, že ako aj pred piatimi rokmi, účasť slovenských voličov aj tentokrát prevyšovala aktivitu všetkých voličov a po Slovincoch a Nemcoch bola tretia najvyššia aj medzi národnosťami. Takto môžeme konštatovať, že všade tam, kde k tomu boli dané zákonom stanovené podmienky, sa v októbri môžu založiť nové zastupiteľské zbory našej komunity.

Áno, až v prvej polovici októbra, veď druhou zvláštnosťou tohto roku je to, že napriek pomerne skorému termínu volieb nových miestnych a národnostných samospráv doterajšie zbory zostávajú vo svojich funkciách do pôvodného konca aktuálneho volebného obdobia a až po jeho ukončení sa môžu založiť tie nové, zvolené začiatkom júna.

Ale vráťme sa k hlavnému mestu. Tu okrem jedného obvodu, dvadsiateho tretieho, všade majú vzniknúť slovenské samosprávy. To znamená nárast počtu takýchto zborov v Budapešti o šesť nových v obvodoch, kde buď nikdy predtým, alebo aspoň za posledné volebné obdobie neboli. Keď si však pozrieme počet v takýchto obvodoch registrovaných voličov, nevieme v nich dokumentovať ani masovú potrebu založiť slovenskú národnostnú samosprávu. Avšak podobné počty registrovaných voličov vidno aj v niektorých obvodoch, kde od začiatku samosprávneho systému fungujú slovenské zbory, niektoré sú dokonca očividne aktívne. Takže uvidíme, ako budú pracovať členovia takýchto nových samospráv vo svojich obvodoch a ako budú vedieť spolupracovať jednak na miestnej úrovni s miestnou samosprávou, ale aj s ostatnými slovenskými komunitami v hlavnom meste.

Čo som pri preštudovaní údajov z volieb zistil, je pomerne vysoká frekvencovanosť niektorých priezvisk medzi kandidátmi, respektíve medzi už zvolenými poslancami slovenských samospráv. To môže svedčiť jednak o tom, ako ťažko je presvedčiť ľudí, aby sa stali národnostnými kandidátmi,

alebo o enormnom záujme niektorých rodín o takéto pozície. V každom prípade si treba uvedomiť dôležitosť získavať aktívnych členov našej komunity jednak pre registráciu na zoznam slovenských voličov, ako aj pre prácu v našich zastupiteľských zboroch. A to bude – okrem iného – aj úlohou už zvolených a od októbra slúžiacich slovenských samospráv.

Zo zloženia novozvoleného zboru Slovenskej samosprávy Budapešti vidno, že podpora už aj doteraz aktívnych členov zboru je aj naďalej vysoká, veď zo siedmich doterajších členov si obnovili mandáty až piati. Z dvoch nových členov samosprávy jedna – Monika Szabová, bola aj doteraz aktívnou členkou miestnej slovenskej samosprávy vo svojom bydlisku, kým od mladého Pavla Ramila Zelmana zase na základe jeho rodinného zázemia sa dá očakávať, že vie, do čoho išiel, keď prijal kandidatúru a stal sa členom budapeštianskej slovenskej samosprávy. Podporme ich teda, aby sa im v novom budapeštianskom zbore darilo.

Osobne by som k výsledkom národnostných volieb v Budapešti dodal iba toľko, že verím, že doteraz živá a aktívna slovenská komunita v hlavnom meste aj po založení nových zborov poskytne svoju podporu poslaneckým zborom. Veď práve teraz prebieha doteraz najväčšia investícia slovenskej národnosti v Budapešti, a to rekonštrukcia budovy bývalého evanjelického kostola peštianskych Slovákov ako Kultúrneho centra Slovákov. Súčasní potomkovia spolu s Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku majú možnosť prevziať svoje dedičstvo a potom dokázať, že Budapešť naďalej zostáva aj slovenská a tunajšia slovenská komunita si zaslúži, aby vznikajúca reprezentačná budova jej slúžila tak, ako kedysi slúžila našim predkom v hlavnom meste Uhorska/Maďarska. Veď toto kultúrne centrum majú naplniť predovšetkým členovia slovenskej komunity Budapešti. Verme tomu, že budú na to pripravení a aj dokážu využiť všetky možnosti, ktoré im po odovzdaní táto budova môže poskytnúť.

Anton Paulík

V Zalaváre bolo

V ostatných rokoch sme v spravodajstvách o púti do *Zalaváru*, niekdajšieho *Blatnohradu*, vždy čítali o nebyvalých horúčavách. Ani tohto roku tomu nebolo inak, hoci na miesto, kde dokázateľne pobudli niekoľko dní, možno mesiacov, a zanechali nezmatateľné stopy slovanskí vierozvestcovia **sv. Konštantín**, neskôr **Cyril**, a **sv. Metod**, sme sa vybrali 20. júna. Opäť, po 17-krát, do *Zalaváru* odcestovala početná skupina budapeštianskych Slovákov a *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena*. Spomienkovú slávnosť poctili svojou prítomnosťou 1. tajomník *Veľvyslanectva SR v Budapešti Marián Varga*, predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková* a parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulík**.

Po úvodných štátnych hymnách v prednese zboru *Ozvena* pod taktovkou dirigenta **Ádáma Balázsa Galambosa** prítomných privítala predsedníčka *Slovenskej samosprávy Budapešti (SSB) Edita Hortiová*. Pripomenula, že máme za sebou veľmi dôležité obdobie, voľby do národnostných samospráv. „Písali sme, agitovali, navštevovali voličov žijúcich v jednotlivých obvodoch a prosili ich, aby nezabúdali na svoj pôvod, keď pôjdu voliť. Môžeme povedať, že sme vyhrali. V Budapešti budú slovenské samosprávy skoro vo všetkých obvodoch a to je veľký

úspech,“ konštatovala predsedníčka SSB. „Dobre sme sa modlili a dedičstvo sv. Cyrila a Metoda nesieme ďalej. Za prvé slovanské modlitby ďakujeme svätým Cyrilovi a Metodovi. Moravské knieža Rastislav vyslalo v roku 862 odkaz: *Náš národ je pokrstený, ale nemáme učiteľa. Nerozumieme gréckemu a latinskému jazyku. Nepoznáme písané písmo, ani jeho význam. Pošlite k nám učiteľov, ktorí nás naučia sväté písmo. Cisár Hadrián II. na túto úlohu vybral práve Konštantína a Metoda, dvoch veľmi vzdelaných bratov. Po grécky hovoriacich, ale aj slovanské jazyky ovládajúcich mladých ľudí, vierozvestcov, ktorí sa pustili do práce. Na Veľkú Moravu prišli v r. 863. Vytvorili hlaholiku, preložili do staroslovienciny mnohé časti biblie, náboženské a literárne texty. Cestou do Ríma sa v r. 867 zastavili tu v Blatnohrade v kniežatstve Kocela, kde krátko vyučovali. Konštantín v Ríme ochorel a roku 869 zomrel. Sv. Metod sa o dva roky vrátil sám na Veľkú Moravu, kde spravoval cirkev a založil učilište. Stal sa arcibiskupom, vymenoval ho sám pápež,“ povedala Edita Hortiová a konštatovala, že sa tešíme pohľadu na krásnu sochu, dielo **Ludmily Cvengrošovej**, ktoré zdobí tento park od roku 2013 vďaka Slovenskej samospráve Budapešti a pomoci Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Budapešti, Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Matice*

slovenskej a vedenia obce *Zalavár*, ako aj na informačnú tabuľu v slovenskom jazyku a na prototyp sochy v aule budapeštianskej slovenskej školy, ktorý slúži ako vzor pre našich študentov.

Edita Hortiová informovala účastníkov slávnosti o ďalších možnostiach rozvíjania odkazu dvoch vierozvestcov, a to prostredníctvom medzinárodnej organizácie *Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda* so sídlom v Zlíne (v Českej republike), ktorej cieľom je vytvoriť medzinárodnú východoeurópsku púť sv. Cyrila a Metoda, ktorá spĺňa podmienky na to, aby ju zaradili medzi púte uznávané *Radou Európy*. Okrem viacerých krajov, miest a organizácií v Čechách a na Slovensku sa do jej činnosti zapojilo sedem krajín, Slovenská samospráva Budapešti je jej pridruženým členom. Podľa predsedníčky SSB by túto iniciatívu mohli podporiť aj iné slovenské, ale i tunajšie bulharské samosprávy. „Ešte sa nám nepodarilo vytvoriť tím, ktorý by sa projektom medzinárodnej spolupráce v Maďarsku zaoberal. Pritom spĺňame všetky podmienky, ktoré sú k tomu potrebné. Organizujeme oslavy, púť, v škole prebieha výučba o činnosti sv. Cyrila a Metoda, na túto tému sa konala výtvarná súťaž, výstava známok, teda do zachovania tradície je zapojená aj mládež. Tu v historickom parku aj v súčasnosti prebieha archeologický výskum pod vedením vedúcej muzeologičky Maďarského

opäť horúco

Foto: LF

Foto: Erika Trenková

národného múzea **Dr. Ágnes Ritoókovej**. Dúfajme, že sa nám to v nastávajúcom volebnom období podarí,“ konštatovala predsedníčka SSB.

Náš predstaviteľ v maďarskom parlamente vo svojom príhovore okrem ocenenia dedičstva svätcov pre Slovanov a tým aj pre našu národnostnú komunitu v Maďarsku hodnotil výsledok volieb do národnostných samospráv v Maďarsku. „Podľa dostupných údajov sme ich zvládli úspešne, veď za 80-percentnej účasti sme si zvolili dokopy 115 miestnych, 6 župných a jednu celoštátnu samosprávu. Z vyše 12 tisíc voličov prišlo hlasovať viac ako deväťtisíc. ... Avšak aj naďalej bol veľmi vysoký pomer neplatných hlasov, ktorý dosiahol niečo cez 15 percent. Práve preto si myslím, že hoci by sme mohli byť spokojní s úspešnými voľbami, aj tentokrát by sme mali skúmať príčinu vysokého počtu neplatných hlasov, aby sme sa v budúcnosti vyhli nedostatkom, ktoré ich zapríčinili. Ale jedno je isté. Naša komunita zostáva živá a aj v nasledujúcich rokoch budeme mať ľudí, ktorí sa môžu starať o pestovanie odkazu našich predkov a môžeme sa s nimi stretávať každoročne tu, pri súsoší zakladateľov našej písomnej kultúry,“ konštatoval parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulik**.

Po slávnostných príhovoroch prišiel rad na kladenie vencov, ktoré za zvučkov hudby položili k piedestálu súsošia

predstaviteľa CSSM, SR, parlamentný hovorca, starosta obce Zalavár **József Lucz**, SSB, spevácky zbor Ozvena a jednotlivé budapeštianske slovenské obvodné volené zbory.

Ako tradične, oslavy pokračovali v *Kostole kráľovnej posvätného ruženca v Zalaváre*. Sv. omšu slúžil **vdp. Stanislav Brtoš** z *Ružomberka*. Medzi Slovákami v Maďarsku pôsobil niekoľko rokov a najmä v hlavnom meste a okolitých obciach si ho veriaci veľmi obľúbili. Pri sv. omši mu asistoval vdp. **Vince Bengyák** z obce *Miháld*, ktorého si vážime za to, že nás pravidelne víta v Zalaváre. Rodák z *Veľkých Štitár* pri Nitre síce desaťročia slúži v Maďarsku, dodnes vynikajúco hovorí po slovensky. „Doma som bol Maďar, v Maďarsku som Slovak,“ povzdychol si počas rozhovoru pri obede s veľavravným úsmevom. Z evanjelia čítala **Margita Tóthová Urbaničová**. Dôstojný pán **S. Brtoš** vo svojej kázni vychádzal z evanjelia podľa Marka, v ktorom sa hovorí, čo máme robiť, aby sme mohli byť obyvateľmi Božieho kráľovstva. Obsahuje pripodobenia o tom, ako keď človek vhodí semeno do zeme. To vzkliči a rastie, či ho sledujeme alebo nie, či je deň alebo noc. **S. Brtoš** prirovnal dielo slovanských vierozvestcov k horčičnému semienku, ktoré patrí medzi najmenšie semenka na zemi. Keď sa zaseje, vzíde, vyrastie, je schopné narásť tak, aby zatienilo os-

tatné byliny. Na jeho konároch môžu hniezdiť nebeské vtáky. Toto podobenstvo je vyjadrením Kristovho odkazu svojim učeníkom, nech by išli do sveta, krstili ľudí, aby tí boli bližšie k Božiemu kráľovstvu. Túto úlohu dal aj „naším predkom vo viere, našim učeníkom **Cyrilovi a Metodovi**. Prijali výzvu, ponuku, aby priniesli Kristovo poslanstvo, Kristovu zvesť v jazyku, ktorému rozumeli tunajší ľudia.“ Otec **Stanislav** prirovnal vierozvestcov k misionárom. „Ak **Kristus** prirovnával podobenstvo Božieho kráľovstva k semenu, ktoré vyrastie v bohatý ker, tak môžeme povedať, že práve oni, **Cyril a Metod**, obohatili strom života o nové ratolesti slovanských národov. To, čo dokázali oni, sa nepodarilo hoci komu.“ Slované dostali vďaka nim zvestovanie Kristovho odkazu v podobe liturgických kníh v dobe, keď ich ešte mnohé ďalšie, väčšie národy nemali vo vlastnom jazyku a museli na ne čakať dlhé roky, storočia, ba aj tisícročie, keď sa namiesto latinčiny začala používať národná reč. Preto sa títo dvaja muži stali spolupatrónmi Európy. Dôstojný pán vyzval prítomných v *Kostole kráľovnej posvätného ruženca v Zalaváre*, aby sme prosili o zachovanie dedičstva sv. **Cyrila a Metoda**, aby sme i naďalej mohli pestovať tento úžasný ľudský poklad a svätili svätú omšu v materinskom jazyku.

Erika Trenková

Valné zhromaždenie

Foto: EF

Kruh priateľov Slovenského Komlóša pozval svojich členov a priaznivcov na valné zhromaždenie do Domu národnosti v Zugló. Tak sme sa posledný májový deň zišli, aby sme si vypočuli referát predsedníčky spolku **Alžbety Hollerovej Račkovej** o udalostiach minulého roka, schválili správy o činnosti a o hospodárení za rok 2023, ako aj plán práce na rok 2024. Odborili sme modifikáciu stanov organizácie, zvolili jeho predsedu ako aj predsedníctvo a dozorný výbor na ďalšie obdobie.

Po valnom zhromaždení sa konala prezentácia dvojjazyčnej zbierky **Juraja Dolnozemskeho Srdce a osud**. Na rokovanie prišiel zo Slovenského Komlóša aj 95-ročný autor, čo je skutočne obdivuhodné. Zbierku vydanú pri príležitosti jeho životného jubilea predstavil básnik, publicista, konateľ spoločnosti *SlovakUm, s. r. o., Imrich Fuhl*.

Činnosť KPSK bola v uplynulom roku bohatá a rôznorodá a nevzťahovala sa len na Budapešť. Vlni vo februári usporiadal spoločne so *Spolkom segedínskych Slovákov* v Segedíne výstavu **Szokolay100**, koncom mája predstavil CD platňu s *malotarčianskymi slovenskými ľudovými piesňami*, v novembri zorganizoval v *Hudobnej škole Aladára Tótha* koncert komlőskej rodáčky, mladej opernej speváčky žijúcej vo Švajčiarsku **Edity Šutovej-Francesconovej** a takisto v novembri v Slovenskom Komlóši v spolupráci s miestnym *osvetovým strediskom* a *slovenskou samosprávou* usporiadal prednášku **Jána Karkuša** o budovaní

monoštorského mosta spájajúceho Komárom a Komárno. Členovia spolku sa v roku 2023 spoločne s *Úniou slovenských organizácií v Maďarsku* a *Spolkom segedínskych Slovákov* zúčastnili na študijnej ceste v Srbsku.

V roku 2023 nafotila **Andrea Kiss-Kohut** práce ľudového drevorezbára **Michala Zsolnaiho** a **László Petrína** v Slovenskom Komlóši pripravil do tlače materiál do albumu, ktorý bude vydaný v tomto roku pri príležitosti 80. narodenín **Michala Zsolnaiho**. V roku 2024 má KPSK v pláne okrem iných programov uskutočniť v Slovenskom Komlóši prezentáciu publikácie **Istvána Gábora Benedeka Komlősska tóra**.

Predsedníčka Kruhu **Alžbeta Hollerová Račková** sa zvlášť poďakovala za spoluprácu a finančnú podporu *Slovenskej samosprávy v Slovenskom Komlóši, Únii slovenských organizácií v Maďarsku, slovenským samosprávam VI., II. a XIV. obvodu, Spolku segedínskych Slovákov, Osvetovému stredisku v Slovenskom Komlóši* a *VPN ZSM*.

Pani predsedníčka podrobne vysvetlila navrhovanú modifikáciu stanov spolku, ktorú si vyžiadala novela zákona o občianskych organizáciách a ktorú prítomní členovia jednohlasne schválili. Odteraz bude mať predsedníctvo šesť členov plus predsedu. Do nového vedenia **Ján Zsolnai** navrhol za predsedníčku **Alžbetu Hollerovú Račkovú**, za členov **Pavla Beňa, Annu Ištvánovú, Katarínu Szabovú Tóthovú, Jána Karkalika, Annu Ištvánovú Račkovú** a **Zuzanu Liborovú**. Do dozor-

ného výboru **Michala Lóczyho, Alfiu Szinovú Zelmanovú** a **Enikő Óvariovú**. Prítomní členovia návrh schválili.

A. Hollerová Račková informovala prítomných, že sa zúčastnila na oslavách 75. výročia *komlőskej slovenskej školy*, na ktorých sa zišlo okolo 300 ľudí. Niekoľkými slovami sa zmienila o blížiacich sa voľbách. Predseda *Únie František Zelman* hovoril o plánovanej ceste k srbským Slovákom, ďalej o účasti na *Krajanskom dvore* v Detve, o *Festivale dychových orchestrov* v Slovenskom Komlóši, o 75. výročí tanečného súboru *Komlőš* a 15. výročí mandolínového orchestra *Tremolo*.

Po oficiálnej časti rokovania dostal slovo **Imrich Fuhl**, ktorý jemu charakteristickým ostroumou a humorom predstavil prítomným dvojjazyčnú zbierku básní *Juraja Dolnozemskeho Srdce a osud*. Ukážky básní zo zbierky v slovenskom i v maďarskom jazyku recitovala Komlőšanka, univerzitná poslucháčka **Ester Nagyová**. Prvá zbierka *J. Dolnozemskeho* sa zrodila, keď oslavoval šesťdesiatku, odvtedy sa stalo zvykom oslaviť každé jeho jubileum knižkou a **Imrich Fuhl** vyjadril presvedčenie, že budú aj ďalšie. **I. Fuhl** sa s *Jurajom Dolnozemským* pozná minimálne štyridsať rokov a boli dokonca aj spolužiaci, spoločne chodili koncom sedemdesiatych rokov do *Školy milovníkov literatúry* a v rovnakom čase začali publikovať svoje básne. **Imrich** bol v treťom ročníku gymnázia a „*náš Ďurko*“ mal niečo vyše päťdesiatky. Dolnozemský je umelecké meno, ktoré

Kruhu priateľov Slovenského Komlóša

Jurajovi Antalovi odporučil Gregor Papuček. I. Fuhl so širokým úsmevom hovoril o tom, aké šťastie majú Komlóšania, že „okrem Piliša kde inde v Maďarsku by boli talentovaní ľudia ak nie na Komlóši. Talent, umenie a videnie má vraj človek v sebe, teda aj Jurko, od narodenia, ale v Komlóši je čosi v luft. V päťdesiatych rokoch mal Ďurko veľkého predchodcu Pavla Samuela, ktorého osud nebol najšťastnejší, ale talent mal obrovský. Nosil v sebe všetko, čo je charakteristické pre komlóšskych umelcov. Dalo by sa povedať, že od Pavla Samuela po Paliho Závalu niekde na polceste je aj Ďurko Dolnozemský. V čase Čabianskych kalendárov medzi dvoma svetovými vojnami boli ľudoví tvorcovia, poeti, koncom XX. storočia to boli modernisti, napr. Pilišan Šaňo Kormoš, no a niekde muselo byť niečo aj medzi nimi, tak tam sme niektorí na polceste, čo už nemožno nazvať naivným umením, pretože táto tvorba je už plná metafor a takých básnických obrazov, aké v Čabianskych kalendároch nenájdeme. V 50. rokoch vyšla prvá antológia Hrušky mamovky Špiakovej s tvorbou Jána Chlebnického a Pavla Samuela. V 70. rokoch už tvorila generácia Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Juraj Marík, ktorá dokázala písať v spisovnej slovenčine a ktorú uznávali aj na Slovensku. No a do tohto sme prišli mi s Ďurkom zo Školy milovníkov literatúry,“ konštatoval I. Fuhl. Ale prišli aj iní, napríklad **Gabriel Hattinger**, ktorý niektoré básne J. Dolnozemskeho zhudobnil. Z roku 1983 pochádza verš srdcu Imricha Fuhla najbližší a preto ho preložil do maďarčiny. Je to báseň s názvom *Tak je to*.

Tak je to

Dni krátke sú
a noci dlhé
a ty len bdieš
do uší šteboce ti minulosť
a kašeľ ťa chytá
hryzú ťa výčitky
tratí sa identita

tratí sa
čo tu bolo tvoje
čas sám už
berie do rúk oje
nadávaš hromčíš hoci
skôr modliť by sa bolo...
Ach šedivejú hviezdy
a zmenšuje sa kolo.

Na zostavení zbierky sa podieľala **Katarína Maruzsová Šebová**, ktorá pomáhala usporiadať maďarskú časť, slovenskú spracoval **Imrich Fuhl**. „Pracovali sme na základe princípu, že niekedy je menej viac. Ďurko sa nás len opýtal, prečo je to tak. Iné pripomienky nemal. Maďarských básní je v zbierke viac, čo bolo treba niektorým ľuďom vysvetliť. Ako inak by sa totiž väčšinová spoločnosť dozvedela, čo si myslíme. My sami máme hovoriť, ako sa máme, ako sa cítíme, nie iní to majú o nás povedať. Dvojazyčnosť je teda aj v prípade tejto zbierky odôvodnená. Keď človek ako Juraj Dolnozemský pozorne sleduje svet okolo seba a získava rôzne informácie, skôr či neskôr sa stane filozofom, preto aj niektoré jeho básne sú skôr filozoficky ladené. Pre jeho básne sú charakteristické atribúty rodnej zeme a láska k nej, večný zápas roľníka s prírodnými živlami, príroda a kolobeh života, predkovia, tradície, láska a úcta k rodnému jazyku, ale aj kritika spoločnosti a sebakritika. Fantastické je, že J. Dolnozemský je hoci kedy schopný písať príležitostné básne,“ zdôraznil Imrich Fuhl, ktorý obdivuje túto jeho schopnosť. Je to skutočné umenie. No a náš Ďurko je nielen básnik, ale aj vášnivý zberateľ. Zbierku básní preto dopĺňujú fotografie, na ktorých je obklopený kedysi používanými predmetmi, ktoré nielen konzervuje, zachraňuje, ale aj rozvíja. Ľudí ako je Juraj Dolnozemský by sme mali nosiť na rukách za hodnoty, ktoré vytvárajú. Jeho našťastie uznávajú nielen v Komlóši, ale aj v celom Maďarsku, povedal Imrich Fuhl.

Prezentácia zbierky sa skončila autogramiádou.

EF

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Pavol Beňo
zástupca predsedníčky

Levente Galda
Rozália Papová Polereczká
Júlia Szabová Marloková
Zuzana Szabová
Monika Szelényiová

Sekretárka:
Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:
Akadémia ul. 1, Budapešť 1054
Telefón: 374-0635
E-mailová adresa:
ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová
Pavol Beňo

Deň zábavy i poučenia v Albertíne

Na Gyékényešskej ulici nachádzajúcej sa v časti XI. obvodu Budapešti známej ako Albertín sa v prvý júnový deň konal celodenný program s rôznymi atrakciami. Dopoludnia vystúpili deti z miestnych škôl, respektíve rôzne umelecké skupiny z miestneho *Spoločenského domu*, či *Rozprávkové divadlo*. Popoludnie patrilo tohtoročnému čestnému hosťovi programu, *Slovenskej samospráve Nového Budína*, ktorá pripravila kultúrne vystúpenie pod názvom *Daj Boh šťastie tejto zemi*. Po slovenskom národnostnom programe sa na javisku striedala ľudová hudba s muzikálom a tancom, čiže z každého rožka troška.

Predseda *Slovenskej samosprávy v Novom Budíne Levente Galda* pozval do Albertína *Kultúrny spolok pre Mlynky*, *Spolok Rosička* z Maglódu a Slováka z Vojvodiny *Pavla Chrtána*.

Program sa začal hymnou Slovákov v Maďarsku, ktorej slová hovoria o mieri a spolupatričnosti. Po nej nasledoval krátky rozhovor konferenciera s *L. Galdom*, v ktorom odznelo, že kultúra naše národy skutočne spája, pomáha nám navzájom sa spoznať, zblížiť. Slováci ako jedna z trinástich autochtónnych národností žijú vo všetkých regiónoch Maďarska. Predseda *Slovenskej samosprávy Nového Budína* uviedol, že *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku*, hádam nie náhodou, sídli v XI. obvode na Fadruszovej ulici. *Ján Fadrusz* sa totiž narodil v Bratislave v roku 1858 a bol jedným z predstaviteľov sochárskeho umenia 19. storočia. Venoval sa portrétnemu a monumentálnemu sochárstvu. *Levente Galda* spomenul aj to, že v XI. obvode žije na základe sčítania obyvateľstva najviac ľudí hlásiacich sa k slovenskej národnosti a ich počet je pomerne stabilný: 300 – 400 osôb. Reč bola aj o asimilácii. Tu *L. Galda* zdôraznil potrebu zachovávanía národnostných tra-

Foto: LF

dícií, ktoré samé od seba nie sú večné, stávajú sa nimi vďaka nám a nášmu úsiliu zachovať ich. Informoval o 20-ročnej bohatej a rôznorodej činnosti ich zboru, o dosiahnutých výsledkoch a o cieľoch. Po rozhovore nasledovalo vystúpenie *Kultúrneho spolku pre Mlynky*, ktorý na harmonike sprevádzala *Klára Erdélyiová-Molnárová*. Členovia 15-ročnej formácie prekrásne spievali viachlasné autentické pilišské ľudové piesne, dedičstvo po slovenských predkoch.

Maglódska *Rosička* predniesla slovenské piesne, ktoré sa jej členovia naučili od svojich starých rodičov. Spolok zachováva miestne tradície a starostlivo opatruje maglódske ľudové kroje, ktoré si speváci obliekajú na vystúpenia a pri slávnostných príležitostiach. Zhromaždenému publiku predviedli *maglódske tance*, ktorých choreografiami sú *István Kiss* a *Zoltán Szentesi ml.*

Z rozhovoru s *Klárkou Erdélyiovou-Molnárovou* sme sa dozvedeli, že nemá slovenské korene, hoci sa narodila v Níredháze, meste, ktoré v polovici 18. storočia osídlili Slováci z Dolnej zeme. Vysvitlo, že nie je hudobníčkou, ale výskumníčkou a zaoberá sa výskumom ľudovej hudby vo výskumnom ústave, ktorý pôvodne založil a istý čas aj viedol *Zoltán Kodály*. Má obrovské množstvo slovenského materiálu a tiež hudobné dedičstvo iných národností. Ako povedala, slovenské ľudové pies-

ne majú k maďarským blízko, ale predsa sa od nich líšia, napr. maďarské ľudovky sú štvor-, slovenské trojriadkové.

Pred ďalším vystúpením *Spolku Rosička* nasledovala krátka módna prehliadka ľudových krojov z Maglódu. O tom, čo a kedy nosili ženy onoho času, rozprávala predsedníčka tamjšej *slovenskej samosprávy Katarína Hajdúváriová*.

Skôr než sa na javisko opäť dostal *Kultúrny spolok pre Mlynky*, aby zaspieval zopár slovenských evergreenov, položila predsedníčka *Slovenskej samosprávy Budapešti Edita Hortiová* v spoločnosti *Leventeho Galdu* tri otázky obecenstvu, aby vysvitlo, či pozorne sledovalo slovenský program. Prvá otázka znela: „Od čoho závisí, či budú halušky dobré?“ „Od domácej pani,“ ozvalo sa vtipne z hľadiska. Samozrejme, od kvality zemiakov a pomeru zemiakov a múky, bola správna odpoveď. Na druhú otázku, dokedy nosili maglódske ženy po svadbe zaujímavú pokrývku vlasov, tzv. bujdoš, mala znieť správna odpoveď: do pôrodu, ale maximálne rok. No a napokon ak aj na otázku, ako vyšívajú v Maglóde zástery, odpovedal niekto správne, že do štvorca, získal za odmenu dvojzajčnú knihu.

Súčasťou programu bolo aj umenie kysácskeho rodáka *Pavla Chrtána*, Slováka z Vojvodiny, šéfkuchára, majstra umeleckého vyrezávania do ovocia a zeleniny a insitného maliara. *Pavol Chrtán* predviedol svoje umenie a pred očami divákov vyrezal do melónu očarujúci kvet. Toto umelecké dielo darovala *Slovenská samospráva Nového Budína* moderátorovi celodenného programu, hlásateľovi rozhlasovej stanice *Kossuth Attilovi Bőtímu*.

Samozrejme, v Albertíne nechýbali ani bryndzové halušky, v Maďarsku známe ako strapačky.

(LF)

Pri pamätnej tabuli Antona Straku

Za trochu pochmúrneho, ale nie chladného počasia sme sa 3. mája zišli na Americkej ulici č. 37, aby sme si aj v tomto roku pripomenuli pôsobenie **Antona Straku** v Budapešti. Prítomných, medzi ktorými boli tentokrát len zástupcovia budapeštianskych slovenských samospráv, privítala predsedníčka Slovenskej samosprávy XIV. obvodu **Anna Ištvánová**. Informovala nás, že ich volený zbor po dvadsiaty prvý raz organizuje kladenie vencov k pamätnej tabuli kultúrneho ataše bývalého československého veľvyslanca, ktorý pôsobil v Budapešti v rokoch 1925 až 1936. Dom, v ktorom býval a na ktorom je na jeho počesť umiestnená pamätná tabuľa, bol medzi dvoma svetovými vojnami centrom významného literárneho a kultúrneho života. A. Straka zastával názor, že

k tomu, „aby si národy porozumeli, musia sa najprv spoznať a tu je kultúra hlavnou oblasťou špecializácie, no zároveň je to oblasť spájajúca. Duše a srdcia národov sa odrážajú v literatúre, hudbe a umení národov a pri strete srdc a duši často stačí pohľad a stisk ruky. Vždy sa veľmi teším, keď môžem byť skromným spolupracovníkom vzájomných kultúrnych akcií a určite dúfam, že budúcnosť bude tieto snahy čoraz viac uľahčovať,“ citovala jeho slová predsedníčka Slovenskej samosprávy Zugló.

Anton Straka staval medzi národmi mosty. Narodil sa pred 131 rokmi ako Slovak, vyštudoval maďarské školy a stal sa jedným z priekopníkov československo-maďarských vzťahov. V 30. rokoch 20. storočia presadzoval priateľstvo a premostujúcu úlohu kultúry

medzi tromi národmi. V Budapešti pripravil antológiu českých a slovenských básnikov, v Prahe pracoval na dvojzväzkovej maďarskej literárnej antológii. Večný optimista Anton Straka tragicky zahynul ako jedna z posledných obetí druhej svetovej vojny na ceste smrti do Bergen-Belsenu.

Pred uložením vencov k jeho pamätnej tabuli zaspieval *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena* štátne hymny Maďarska, Slovenska a Česka. Program venovaný pamiatke Antona Straku pokračoval v Dome národností Zugló koncertmi Ozveny, trubkára **Martina Hubacseka** a harmonikára **Dominika Hristova-Todorova**. Na toto vystúpenie si z technických dôvodov bolo treba trochu počkať, ale oplatilo sa.

LF

Kofola, folklór a halušky

Samospráva XIII. obvodu Budapešti v spolupráci s tamojšími jedenástimi národnostnými samosprávami organizuje každoročne v rámci tzv. Dní obvodu *Národnostný festival*. V tomto roku národnosti predstavili svoju kultúru a gastronómiu 1. júna na tradičnom mieste, na *Námestí mieru*.

Podujatie sa začalo slávnostným krojovaným sprievodom pri kostole. Prítomných v mene organizátorov privítali vicestarosta **Gergely Csiga** a predsedovia národnostných samospráv. Po slovensky návštevníkov festivalu pozdravila predsedníčka Slovenskej samosprávy XIII. obvodu **Eva Fábíánová**.

Na festivale Slovákov zastupovali tanečníci *Budapeštianskeho slovenského folklórneho spolku Lipa*, ktorí predviedli tírpácke tance a parchoviansky čardáš. Umelecká vedúca **Katarína Szilágyiová** a predsedníčka spolku **Sil-**

Foto: Oliver Patay

via Salgaiová sa zvlášť tešili veľkému záujmu, ktorý sprevádzal krátky, ale dynamický slovenský program. Jednotlivé programové zložky boli krátke preto, aby mali možnosť predstaviť sa aj ostatné minority: arménska, bulharská, grécka, chorvátska, nemecká, poľská, rómska, rumunská, rusínska a srbská.

Pri stane slovenského zboru si záujemcovia pozreli výstavu *ľudových krojov zo Zemplína*. Nechýbala ani

ochutnávka *bryndzových halušiek*. Novinkou v tomto roku bola čapovaná *kofola*, o ktorú návštevníci podujatia organizovanom pri príležitosti 86. výročia vyhlásenia samostatnej mestskej časti prejavili značný záujem. Celý deň pokojne čakali v rade na kofolu a štipendisti Juraja Bielika im odpovedali na otázky o tomto chutnom moku. Nápoj zo 14 bylín získal teda multietnické publikum a fanúšikov, ba do-

konca, ako jedna návštevníčka znamenala, bol účinný aj proti migréne. Čakajúci mohli vyplniť kvíz o slovenských pamätihodnostiach v XIII. obvode a za správne odpovede dostali sladkú odmenu v podobe slovenských cukríkov. Nechýbali ani propagačné materiály o Slovensku a slovenské tlačoviny z Maďarska. Program Festivalu národností zakončili srbská a grécka tančiareň.

(ef)

Hľadáme Boha, každé stretnutie s Ním Bohoslužba s A. Lászlóovou Agodovou

Po dlhšej odmlke sa v kaplnke *Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Lutherovom dvore* v Budapešti opäť konala slovenská bohoslužba. Tentokrát sa Pán prihovril veriacim prostredníctvom *evanjelickej farárky Anetty Lászlóovej Agodovej*.

Bohoslužba sa uskutočnila v poslednú májovú nedeľu, hlavným organizátorom bola *Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti*, ktorú vedie predsedníčka **Monika Szelényiová**. Agapé zabezpečila *Slovenská samospráva VI. obvodu* na čele s **Jurajom Rágyanszkom** a hudbou poslúžil kantor **János Bacsí**.

Základom kázne sestry farárky *Anetty Lászlóovej Agodovej*, inak vnučky básnika **Juraja Dolnozemskeho**, bola 6. kapitola 1-8 z Knihy proroka Izaiáša vo Svätom písme.

„V roku, keď zomrel kráľ Uzijá, videl som Pána sedieť na vysokom a vyvýšenom tróne a okraje Jeho rúcha naplňovali chrám. Serafi stáli nad Ním, každý mal po šesť krídel. Dvoma si zakrýval tvár, dvoma si zakrýval nohy a dvoma lietel. Jeden taktó privolával druhému: Svätý, svätý, svätý je Hospodin mocností, plná je všetka zem Jeho

slávy. Vtom sa zachveli základy verají v prahoch pre hlas volajúceho a dom sa naplnil dymom. Vtedy som povedal: Beda mi, som stratený, lebo som mužom nečistých perí a bývam uprostred ľudu nečistých perí, pretože Kráľa, Hospodina mocností, videli moje oči. Potom priletel ku mne jeden zo serafov a v ruke mal žeravý uhlik, ktorý vzal kliešťami z oltára, dotkol sa mi úst a riekol: Ajhľa, tento sa dotkol tvojich perí a zmizla tvoja vina, tvoj hriech je odpustený. A počul som hovoriť hlas Pánov: Koho pošlem a kto nám pôjde? Nato som povedal: Tu som ja, pošli mňa!

Vychádzajúc z Písma svätého sa sestra farárka vo svojej kázni zamýšľala nad Božou svätosťou. Je to jedna zo zásadných vlastností, ktorá oddeľuje Boha od všetkých ostatných bytostí, ktorá Ho robí jedinečným a odlišným od všetkého ostatného. Božia svätosť nie je len Jeho dokonalosť, bezhriešna čistota, je to podstata Jeho „inakosti“, Jeho nadprirodzenosti. Božia svätosť spôsobuje, že sme v údive, až v úžase, keď postupne začíname chápať, čo i len po kúskoch, Jeho veľkosť a majestátnosť. Konštatovala, že Boh nechce, aby sme sa triasli od stra-

chu. Prikazuje nám, aby sme Ho milovali celým srdcom, celou dušou, celou myslou... On je náš Pán a Kráľ a našou povinnosťou je plniť jeho vôľu. Boh túži premeniť hriešnikov na obraz svojej svätosti. Želá si, aby sme boli svätí, lebo aj On je svätý. Preto by sme mali hľadať Boha, každé stretnutie s Ním. Čítať Bibliu, chodiť na bohoslužby, na modlitbu, na Večeru Pánovu. Keď budeme rásť duchovne, Boh zmení náš život. Zmení spôsob, akým rozmyšľame a to zmení spôsob, akým konáme a žijeme. Boh chce, aby sme ho videli ako svätého, chce nás očistiť od všetkej neprávosti a volá nás, aby sme žili pobožným životom pre Neho. „*Buďte svätí, lebo ja som svätý.*“ Tak nedôjde k poburujúcim činom (ako nedávny atentát na slovenského premiéra Roberta Fica) porušujúcim hodnoty, ktoré spoločnosť akceptuje a rešpektuje. Nebude ohrozená najväčšia hodnota, ktorou je posvätnosť života, povedala vo svojej kázni *Anett Lászlóová Agodová*.

Bohoslužba sa skončila Večerou Pánovou, po ktorej nasledovalo skromné agapé pri priateľskom rozhovore.

LF

Nenechávajme Boha osamoteného

V *Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha* v VIII. obvode Budapešti sa v prvú júnovú nedeľu, na Sviatok Najsvätejšieho Božieho Tela a Krvi, zišli veriaci z *hlavného mesta, zo Santova, Verešváru* i zo *Slovenska* na júnovej slovenskej svätej omši. Tentoraz sa obrad začal netradične organovým koncertom. Kantor **Štefan Nagy** z Kolárova ním spríjemnil čakanie na kaplána **Radoslava Lenčéša**, ktorý sa zúčastnil na procesii vo svojej domovskej *Farnosti svätého Imricha v Štúrove*. Virtuóznym prednes diel J. S. Bacha a R. Schumanna naladil prítomných na čítanie zo Svätého písma, na ktoré sa podujala **Margita Tóthová Urbaničová**. Miništrantskú službu vykonávala **Beáta Erdeiová**.

Dôstojný pán **R. Lenčész** sa vo svojej kázni zamýšľal nad tým, že ľudia sa

príliš často koncentrujú na materiálne veci, čím riskujú stratu nadprirodzeného zmyslu, toho pokladu, ktorý nám zanechal Ježiš vo sviatostiach. Vo všetkých svätostánkoch sveta môžeme nájsť prítomného Boha s jeho telom, dušou i božstvom. „*Ak nad tým premýšľame, máme oveľa viac šťastia ako tí, ktorí žili pred 2000 rokmi v priamom kontakte s Ježišom, pretože my máme Boha skutočne a podstatne stále prítomného medzi nami. Stačí zájsť do najbližšieho kostola... Boh nás nikdy neopustí... Ježiš je stále medzi nami prítomný so svojím telom presne tak, ako to bolo počas jeho života tu na tejto Zemi, keď bol medzi svojimi priateľmi. Ak by sme nad týmto skutočne premýšľali, nenechávali by sme ho takého osamoteného vo svätostánkoch,*

zatiaľ čo on nás s toľkou láskou očakáva, aby nám pomohol a podržal nás počas našej životnej púte,“ povedal vo svojej kázni dôstojný pán.

Na konci sv. omše pozvala predsedníčka *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti* **Monika Szelényiová** prítomných veriacich na agapé do neďalekej fary, kde ich čakalo malé pohostenie a dar Cukrárne Emil z Verešváru – koláčiky pani **Terky Valenčičovej**. Keďže **Radoslava Lenčéša** poverila cirkev inou službou, odchádza zo Štúrova a nebude môcť každú prvú nedeľu v mesiaci slúžiť slovenské sväté omše v Budapešti, na agapé sa s ním slovami úprimnej vďaky a darčekom rozlúčila v mene organizačného zboru a veriacich **M. Szelényiová**.

(vzs)

Jubilejné oslavy Vojtecha Uhlára v Budapešti

Foto: LF

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti usporiadala 4. mája v Kostole sv. Ladislava na Námestí mieru po 15. raz spomienkovú slovenskú svätú omšu. Pred omšou sa uskutočnilo posvätenie pamätnej tabule kanonika **Vojtecha Uhlára**, ktorý pôsobil v tomto kostole.

Predsedníčka zboru **Eva Fábíánová** pozdravila prítomných a poďakovala im za účasť na oslave, na ktorej si mohli vypočuť Božie slovo v jazyku našich predkov. Zvlášť privítala predsedníčku *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* **Alžbetu Hollerovú Račkovú**, predsedníčku *Slovenskej samosprávy Budapešti* **Editu Hortiovú**, ako aj veriacich zo *Santova, Mlynkov a Budapešti*. Na slávnosti a na svätej omši vystúpil *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena*, ktorý pod dirigentskou taktovkou **Ádáma Balázsa Galambosa** očaril prítomných prekrásnymi náboženskými piesňami.

Na spomienkovej slávnosti život a

dielo kanonika, ktorého nazývajú patrónom chudobných, po slovensky a po maďarsky priblížili štipendisti Juraja Bielika **Daniel Fridel** a **Gregor Benyik**. Ostatná časť slávnosti už prebiehala v slovenskom jazyku. Po položení vencov k pamätnej tabuli staviteľa kostola sa účastníci presunuli do kostola, kde slávnostnú svätú omšu slúžil vdp. **Stanislav Brtoš** zo Slovenska, miništroval žiak 8. triedy budapeštianskej slovenskej školy **Bruno Bánlaki** a čítala **Margita Tóthová Urbaničová**.

Dôstojný pán vo svojej kázni povedal: „V Žalme 100, 2. 2. 3 zazneli slová: „Boh je náš Pán a my sme jeho ľud...“ – skutočne to bol ľud slovenský, jednoduchý, ktorý prišiel sem za prácou. Ale prišiel aj s vierou svojich predkov a kňaz Vojtech Uhlár im daroval vzácny dar – zhotovil príbytok postavený síce ľudskými rukami, ale príbytok Boží na Zemi. Boží stánok medzi ľuďmi.“ Pripomenul, že kňaz Vojtech Uhlár bol ten,

kto zhromaždil a zhromažďoval roztratené ovečky do Božieho domu ako starostlivý pastier. Ako povedal, Uhlára „vyvolil Boh zo sveta za svojho služobníka. Povolal ho pracovať pre spásu ľudských duší. A on neodmietol. Zachytil a začul ten Boží hlas a vložil sa celý do Božích rúk a do služby Božej pre dobro človeka. Výsledok je dielo, ktoré zanechal po sebe,“ povedal.

Po svätej omši sa tradične, ako vždy po ostaných 14 rokoch, uskutočnil koncert *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*, počas ktorého na klavíri hral **János Bacsí** a sólo spievali **Mária Kissová** a **Ladislav Pálinskás**.

Na agapé predsedníčka hostiteľskej samosprávy po poďakovaní účastníkom a aktérom podujatia ubezpečila prítomných, že ich zbor bude aj v budúcnosti usporadúvať spomienkové slovenské sväté omše na počesť V. Uhlára v Kostole sv. Ladislava.

(ef)

Budapešťania na Dni Slovenského Komlóša

Poslanci *Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti* prijali pozvanie partnerského slovenského voleného zboru v Slovenskom Komlóši a zúčastnili sa na oslavách 278. výročia založenia *Slovenského Komlóša*. Slávnosť sa začala skoro ráno kvetinovým jarmokom s bohatým výberom pestrofarebných letničiek i trvaliek. Pri Pamätníku zakladateľov mesta spolu s predstaviteľmi mesta, miestnych organizácií a inštitúcií, CSSM, spriateľných miest a obcí, slovenských samospráv, spolkov i združení z domova i zo zahraničia položili vence pietnej

spomienky. Pod vedením predsedníčky **Lubomíry Fallerovej** sa v Dome prírody zúčastnili na odovzdaní vyznamenania *Pro urbe* a ocenenia pre nádejné mladé talenty. Popoludní predsedníčky slovenských samospráv **L. Fallerová** a za hostiteľský volený zbor **Zuzana Lauková** potvrdili podpísaním Zmluvy o partnerstve svoju snahu a ochotu naďalej spolupracovať. Kultúrne a gastronomické stretnutie Slovákov s vystúpeniami hosťujúcich folklórnych telies z *Ečera a Kolárova zo Slovenska*, domáceho *súboru Komlóš a Mládežníckeho dychového orchestra*, spo-

ločný tanec súborov a obecnstva pred javiskom, neutíchajúci potlesk a na záver vyhodnotenie 20. ročníka *Súťaže suchých klobás*, prirodzene, nadchlo publikum. Členovia *Slovenskej samosprávy II. obvodu Lubomíra Fallerová, Júlia Horváthová* a **Štefan Kollár** využili príležitosť na rozvíjanie priateľských vzťahov s predstaviteľmi Slovákov nielen z hostiteľského mesta, ale aj z ďalších Slováckmi obývaných lokalít na Dolnej zemi, ako aj z materskej krajiny.

-tre

Bájny Békeš v Budapešti

Foto: IFF

Foto: Erika Trenková

V XII. obvode Budapešti sa koncom mája konala prezentácia výpravnej publikácie *Mesés Békés (Bájny Békeš)*. Podujatie v Kultúrnom salóne Hegyvidék zorganizoval Slovenský spolok Identita v spolupráci s Nadáciou PC Magister (Budapešť).

Predstaviť opis netradičných príbehov obcí a miest Békešskej župy sa na prosbu predsedníčky našej najmladšej slovenskej nominačnej organizácie **Karoly Klauszovej** podujal pedagóg, etnograf, člen *Maďarskej akadémie umenia Imre Harangozó*. Program po slovensky moderovala K. Klauszová, po maďarsky **Levente Galda**.

V mene organizátorov privítala hostí z Budapešti, ale aj z okolia hlavného mesta, ba i z Dolnej zeme predsedníčka Identity **Karola Klauszová**. Ako uviedla, „táto jedinečná kniha netradičným spôsobom predstavuje osady Békešskej župy s osobitným zreteľom na ich národnostný charakter. Autormi sú pracovníci Munkácsyho múzea v Békešskej Čabe, obzvlášť jeho roku 2021 zosnulý riaditeľ, kulturológ, charismatický člen nášho spolku **Juraj Ando**. Dnešnú prezentáciu venujeme aj jeho pamiatke.“ Ako predstaviteľku múzea privítala **Gabrielu Gyarmatiovú** a za Nadáciu PC Magister **Eszteru M. Molnárovú**.

Publikáciu *Bájny Békeš* predstavil **Imre Harangozó** veľmi osobne. Svoje myšlienky bohato pretkal osobnými zážitkami a príbehmi, spomienkami a vysvetlivkami. Uviedol, že 75 obcí, ktoré môžeme prostredníctvom knihy „navštíviť“ v abecednom poradí, neleží výlučne v *Békešskej župe*, kde žije najviac obyvateľov slovenskej identity, jazyka a kultúry, ale aj v *Čanádskej, Aradskej a Bihorskej oblasti*. Na úvod,

pre vysvetlenie, prezradil: „*Preto som otočil nádherný uterák na stole, ktorý priniesla z Békešskej Čaby Gabriela, lebo moja prastará mať nebola vo svojom okolí známa ako Krnáčová, ako je to tu vyšíťé, ale ako Jucika, ako to vidno na tomto konci. Napokon ako veľmi veľa žien v našej župe, kde boli Jutky, Marky alebo Žofky.*“ Z vtipne prednesených slov prednášajúceho vyznelo, že nádhernými fotografiami bohato ilustrovaná, typograficky pútavá publikácia je fascinujúcim súhrnom tradičných ľudových rozprávok a príbehov, ba niekde aj receptov pochádzajúcich z mnohonárodnostného regiónu Békešskej župy. Autori tejto knihy, okrem už spomínaného **Juraja Anda**, sú maďarská etnografka rumunského pôvodu **Emília Martynová** a etnografka a muzeologička **Edina Salamonová**. V tejto knihe, ktorá za sotva tri roky od svojho vzniku už zažila svoje tretie vydanie, sú zozbierané a spracované príbehy a rozprávky, ktoré boli od nepamäti súčasťou lokálneho súladu, harmónie a kultúrneho dedičstva. Každá rozprávka je viac než len príbehom – je kúskom histórie a folklórneho dedičstva, ktoré sa odovzdávali z generácie na generáciu ústnym podaním. *Bájny Békeš* sa zameriava na vystihnutie esencie ľudovej múdrosti a kreativity, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou každého kolektívneho vedomia. Bájky obsahujú rôzne námety, od hrdinských eposov a dobrodružstiev cez mýtické bytosti a kúzla až po každodenné životné skúsenosti a morálne ponaučenia. Kniha je nielen zbierkou príbehov, ale slúži aj ako okno do minulých čias, keď rozprávanie príbehov bolo kľúčovou formou socializácie a

vzdelávania. Čitateľom ponúka možnosť rozjímať nad hodnotami ako odvaha, múdrosť, čestnosť a láska, ktoré sú univerzálne a nadčasové. Prostredníctvom svojich bohatých literárnych obrazov a živej narácie kniha dokáže vtiahnuť čitateľov do atmosféry starých čias a miestnych tradícií. Sama osebe nie je určená len pre milovníkov rozprávok a folklóru, ale ocení ju každý, kto má záujem o kultúrne dejiny a antropológiu. Služi ako významný nástroj na uchovávanie a prenášanie kolektívnej pamäte a dedičstva regiónu Békeš do budúcnosti. *Bájna* zbierka tiež ponúka ilustrácie a krátke historické kontexty, ktoré obohacujú čitateľský zážitok a umožňujú hlbšie pochopenie textov. Celkovo je *Bájny Békeš* cenným príspevkom k literatúre a folklóru, posilňujúcim porozumenie a ocenenie bohatstva ľudových príbehov, ich vplyvov a významov v rámci konkrétneho kultúrneho prostredia. Aj takto možno zhrnúť prezentáciu pedagóga a etnografa **Imreho Harangozóa**.

O historickom vývine publikačnej činnosti vydavateľa hovorila pracovníčka békeščabianskeho múzea, kunsthistorička **Gabriela Gyarmatiová**.

Publikácia *Bájny Békeš* vyšla v náklade 1000 kusov. Tie sa za tri dni minuli. Nie náhodou **I. Harangozó** konštatoval, že dosiaľ ju predstavil publiku 21-krát, ale teraz po prvý raz to môže urobiť nielen v teoretickej rovine. Prítomní si mohli knihu zobrať do rúk, zalistovať si v nej, ba priamo na mieste si ju aj kúpiť.

Prezentácia publikácie *Bájny Békeš* v XII. obvode Budapešti skončila recepciou a diskusiou.

E. Trenková

Festival Plavcov v Palote

Foto: LF

V budapeštianskom *Parku Benőa Karácsonya* bolo 25. mája už v skorých dopoludňajších hodinách rušno. *Združenie lokálpatriotov pre XV. obvod* tu totiž usporiadalo prvý *Festival Plavcov v Palote*. Organizátorom, účastníkom i záujemcom o toto podujatie počasie prialo. Na rozdiel od predchádzajúceho dňa plného dažďových zrážok vívalo všetkých príjemne hrejúce slniečko.

Sériu podujatí naplánovaných do neskorého večera otvorila príhovorom *starostka XV. obvodu Angéla Cserdiiová Némethová*, po nej miesto na javisku obsadila *Mládežnícka dychovka Jenőa Hubayho*. V jednotlivých šiatroch rozostavaných po celom parku

ponúkali záujemcom špeciality z týchktorých častí kraja Plavcov, ale aj tamojší charakteristický remeselnícky tovar, napríklad podkované vajíčka. Ženy z Dejtára upiekli na ochutnávku miestny koláč, hojne sa z neho ušlo aj nám, ktorí sme prišli podporiť *Slovenskú samosprávu XV. obvodu*. V ponuke iného šiatra boli zase pívá čučoriedkovej, jahodovej, višňovej a mnohých iných chutí. Miestna samospráva ponúkala perkelt z viacerých druhov mäsa, ktorý uvaril *Tibor Szabó*, šéfkuchár *reštaurácie kaštiel'a vo Fóte*. V šiatri slovenskej samosprávy pracovali pod vedením *Terézie Nedelickej* ženy a muži z *Veňarca* a usilovne im pomáhali aj predsedníčka *Slovenskej*

samosprávy XV. obvodu Agneša Ferencziiová, ale aj *Katarína Spiriová*, ktorú ako pomocnú pracovnú silu pozvali *Veňarčania* na septembrový *Haluškový festival*. *Bryndzové* a *kapustové halušky* mali u návštevníkov – akože inak – obrovský úspech. Na ich prípravu, a to bola len ochutnávková dávka, sa v tento deň spotrebovalo 30 kg zemiakov a rovnaké množstvo hladkej múky.

V priebehu dňa v *Parku Benőa Karácsonya* prezentovali pastierske hudobné nástroje, pletenie z kukuričného šúpolia, košíkárstvo, ale aj rôzne ľudové hry. Prvý *Festival Plavcov v Palote* ukončila laserová show.

LF

Deň II. obvodu v Klebelsbergovej kúrii

Foto: Zoltán Horváth

Slovenská samospráva II. obvodu sa aj v tomto roku rozhodla zúčastniť na *Dni obvodu a Uličke chutí* a tak predstaviť obyvateľom mestskej časti, širšej verejnosti hlavného mesta, ale aj náhodným turistom kultúru a gastronómiu Slovákov v Maďarsku. Počiatkové obavy, že oproti doterajším dejiskám v srdci obvodu bude tohtoročné v pomerne vzdialenej *Klebelsbergovej kultúrnej kúrii* menej navštevované, sa nenaplnili. Záujemcovia prišli v hoj-

nom počte. *Slovenská samospráva* pozvala prezentovať našu kultúru *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena*, ktorý na vysokej úrovni predniesol upravené slovenské ľudové piesne. Vydarila sa aj ochutnávka slovenskej gastronómie – napriek letnému počasiu si návštevníci pochvalovali *vianočnú kapustnicu*, výborné *bryndzové halušky* a fantastické *jablkové a tvarohové pité*. Prekvapil nás záujem o vystavené slovenské publikácie,

úplne sa minula dvojjazyčná kniha *Ladislava Petra Slovenská Budapešť*, ale ľudia si odnášali aj čísla časopisu *Budapeštiansky Slovák*.

Ukázalo sa, že kúria s výbornou infraštruktúrou je optimálnym miestom na usporiadávanie osláv mestskej časti, jediné, čo by mohlo prispieť ku komfortnejšej gastronomickej prezentácii, je poskytnúť väčšie priestory pre *Uličku chutí*.

vzs

Vertigo a (naoko) letné prázdniny

Niekomu by sa mohlo zdať, že naše *Slovenské divadlo Vertigo* v apríli – máji tohto roku leñošilo. Pravda je skutočne taká, že sme v týchto mesiacoch nehrali, ale nie je to celkom tak, pretože v apríli sa začali skúšky nášho nového predstavenia, úsmevno-smutných príbehov o láske a všeličom inom *Tak zlé, ako sa len dá* autora **Viktora Csudaia**. Slovenský filmár a scenárista je súčasne režisérom snímky, podľa ktorej inscenácia vznikla. Nuž skúšať a súčasne hrať, to v divadle, ktoré nemá vlastný stály súbor, nejde. Na réžiu predstavenia sa podujal herec **András Nagy** – ktorý sa v tejto úlohe predstavil v našom divadle už po tretí raz – a aj si zahral jednu z postáv. Premiéra inscenácie bola 2. júna v budapeštianskom Srbskom divadle – a hneď na druhý deň, 3. júna, si predstavenie mohli pozrieť diváci už tradičného festivalu národnostných divadiel v Maďarsku *Jelen/Lét*, ktorý sa konal v budapeštianskom Národnom divadle. Na predstavenie sa prišli pozrieť jednak diváci z Budapešti, ktorí nestihli premiéru, ale vo veľkom počte – a pre-

dovšetkým – naši verní diváci z okolia Pešti. Naše nové predstavenie ešte pred letom navštívilo novohradskú dedinku Kirť. Boli sme zvedaví, ako ho tunajší diváci prijímú, obavy však boli zbytočné, pretože odozva bola dobrá. Nuž, čo sa týka divadelnej činnosti, tá bude pokračovať až v septembri účasťou na renomovanom slovenskom divadelnom festivale *Divadelná chalúpka* v Brezne. Týmto sa však naša „sezóna“ neskončila, ďalšie aktivity, ktoré spadajú do kultúrno-osvetovej činnosti Vertiga, patrili v lete deťom a mládeži.

V máji sa v Sarvaši konal 29. ročník detskej divadelnej prehliadky *Deti deťom*, na ktorej sa okrem iných škôl zúčastnil a dramatický krúžok *budapeštianskeho slovenského gymnázia* s inscenáciou *Mária z Tovajec*. Vznikla pod taktovkou odbornej vedúcej krúžku, herečky **Ági Jókaiovej** v spolupráci so žiakmi, ktorí sami napísali text predstavenia. Túto skutočnosť vysoko ohodnotili aj odborníci, ktorí predstavenia sledovali. Koncom júna nasledoval *divadelný tábor pre žiakov základných škôl*. Tábor má už vyše 30-ročnú minu-

lost' a až na malé výnimky sa vždy konal v regióne Nízkych Tatier – inak tomu nebolo ani tento rok. 30 detí v priebehu jedného týždňa robilo všetko v záujme toho, aby sa v predposledný deň prezentovalo hotovým predstavením. V tábore vznikli dve – jedno pod vedením režisérky a spisovateľky **Margity Garajszkej**, pod druhé sa podpísal divadelník z Púchova **Peter Hudák**. Deti s dospelými opäť dokázali, že keď sa chce, vznikne niečo krásne, hodnotné a nezabudnuteľné... Podobný cieľ mali aj účastníci *divadelnej dielne pre gymnazistov*, ktorá sa konala v júli v Svätom Jure. Odborný lektor dielne, herec a režisér **Michal Jánoš** si tentokrát vybral pre svojich zverencov ťažšie sústo: úpravu poviedky predstaviteľa slovenskej lyrizovanej próry **J. Cígera Hronského** *Matilda*. Šesť mladých hercov, ktorých jadro tvorili členovia budapeštianskeho dramatického krúžku, sa s prípravou a následne realizáciou predstavenia úspešne popasovalo a vycestujú s ním aj na divadelnú prehliadku *SDV Spolu na javisku* v októbri v Sarvaši. (do)

Slovenská literárnovedná exkurzia v Budapešti

V dňoch 16. až 18. mája sa v Budapešti uskutočnila exkurzia *pracovníkov Ústavu slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied z Bratislavy*. Po slovenských stopách v maďarskej metropole sa vybrali prevažne mladší zamestnanci a doktorandi tohto vedeckého pracoviska, zameraného na výskum slovenskej literatúry a kultúry od najstarších čias po súčasnosť. Sprevádzala ich kulturologička **Anna Kováčová**, autorka viacerých publikácií o kultúrnych dejinách budapeštianskych a dolnozemských Slovákov. Spolu navštívili miesta spojené so životom a činnosťou popredných predstaviteľov miestnej slovenskej komunity v 19. a 20. storočí. Bratislavskí návštevníci sa vďaka zasvätenému výkladu *Dr. Ková-*

čovej zoznámili s prácou a pôsobením viacerých osobností, ako boli napríklad *Šimon Klempa, Ján Palárik, Ján Nepomuk Bobula, Milan Hodža, Ján Kollár* a ďalší. V priebehu niekoľkých hodín prešli od katolíckeho Kostola sv. Jozefa na Námestí Michala Horvátha cez Rákócziho námestie do tzv. Lutetrovho dvora na Rákócziho triede, odtiaľ do „Palárikovho“ kostola sv. Terézie z Avily a „Kollárovho“ evanjelického kostola na Námestí Ferenc Deáka, kde sa ich kultúrno-literárna vychádzka skončila.

Účastníci exkurzie spolu s *turistickým sprievodcom a prekladateľom maďarskej literatúry do češtiny Jiřím Zemanom* navštívili aj *Inštitút Imreho Kertésza v Budapešti*, kde im *progra-*

mový riaditeľ Tamás Szabó predstavil činnosť inštitútu a históriu budovy, v ktorej táto relatívne nová organizácia sídli. *Výskumný riaditeľ Márton Soltész* zasa porozprával odbornému publiku o spisovateľoch a básnikoch, ktorých pozostalosť inštitút spravuje, ako aj o edičných projektoch tohto pracoviska.

Hoci literárna veda pracuje predovšetkým s textami, je vždy dobré zoznámiť sa s ich kultúrno-spoločenským pozadím a miestami, kde pôvodne vznikali. Aj preto exkurzia po slovenskej a literárnej Budapešti splnila svoj účel, hoci zďaleka nevyčerpala všetky možnosti a zaujímavosti maďarskej metropoly.

Radoslav Passia

Štúdiá maliara Jozefa Hanulu v Budapešti

Dňa 6. apríla sme si pripomenuli 161. výročie narodenia významného slovenského maliara **Jozefa Hanulu**. Hanula sa narodil v rodine chudobného roľníka, ľudového maliara, rezbára a hodinára v obci Liptovské Sliache neďaleko Ružomberka. Už v ľudovej škole vynikal ako zručný kresliar, k čomu mu dal základy práve otec. Ako sa priučal, postupne od dvanástich rokov pomáhal otcovi živiť rodinu. Maľoval po okolí na objednávku portréty mešťanov, podnikateľov a zemanov. V roku 1878 vytvoril oponu pre ružomerské divadlo, ktorá sa zachovala do dnešných dní a patrí k najstarším divadelným oponám na Slovensku. V tom istom roku namaloval portrét spišského biskupa *Částku* (Császku) pre miestneho farára. Onedlho na to prišiel biskup na birmovku a na fare uvidel svoj portrét, zapáčil sa mu a tak pozval šestnásťročného Hanulu do biskupstva v Spišskej Kapitule, kde práve prebiehali reštaurátorské práce v katedrále sv. Martina. Práce viedol tirolský izbový maliar *Felix Daberto* a tomu sa mladý šikovný pomocník hodil. Mladý muž sa priučal technike oleja i fresky a základom reštaurovania.

Po čase Hanula videl, že už nemá u *Daberta* čo pochytiť, túžil po štúdiu maliarstva, a tak ho *Juraj Částka* vzal v januári 1881 do Budapešti a ubytoval vo svojom byte v Maďarskej ulici č. 28. Po niekoľkých týždňoch našiel biskup pre Hanulu miesto v *Uhorskom kráľovskom ústave kreslenia a profesorov kreslenia*, ktorej zakladateľom a riaditeľom v jednej osobe bol maliar *Gustáv Keleti* (pôvodne *Fridrich Klette*), rodák z Prešporoku (Bratislavy). Škola pracovala podľa najvplyvnejšieho profesora, majstra monumentálnych obrazov Bertalana Székelyho, ktorý vydal v roku 1877 „Princípy figurálneho kreslenia a maľby“. Dvojposchodová budova stála na rohu Izabellinej ulice a Andrásyho triedy. V škole sa vyučovala anatómia, perspektíva, ornamentálna kresba, figurálna kresba a maľba, kompozícia, užitá kresba a predovšetkým kreslenie podľa obrazových a sadrových modelov. Kreslenie podľa živého modelu bolo zaradené prekvapivo až na koniec štúdiá.

Hanulu prijali do rozbehnutého 1. ročníka, kde vyučoval hlavné predmety prof. *János Greguss*.

Začiatok Hanulovho štúdiá bol ťažký, lebo nevedel po maďarsky, len čo-to po nemecky a nemal ukončené stredoškolské vzdelanie. Musel preto doháňať zameškané: „*A tak všetok voľný čas som usilovne čítal všelijaké odborné knihy. Predovšetkým všetku energiu venoval som maďarčine, lebo bez nej ťažko bolo sa i len hnuť.*“ S pomocou študenta *Zikmunda Schwertnera* z Trenčína, ktorý vedel dobre po slovensky, prekonal všetky počiatočné ťažkosti. „*Teda úvod bol potrebný a dal mi ho Schwertner. Nakreslil som pod jeho vedením dve hlavy podľa plochej predlohy. To stačilo, aby som sa mohol dať do sadry. Sadrových hláv som odkreslil asi päť. Posledné boli už také dobré, že ma spolužiaci začali obdivovať, i profesor Greguš ma pochválil, ale najväčšiu radosť z toho mal Schwertner. Potom som už mohol držať krok s ostatnými žiakmi.*“

Po kreslení hláv bolo ich treba niekoľko podľa sadry namaľovať. Namaľoval som dve a boli s nimi úplne spokojní. Potom nasledovalo štúdium hlavy podľa prírody, t.j. živý model. I to už išlo, ovládal som chytro i túto látku úplne. Naučil som sa už aj po maďarsky. Z toho už mal radosť i sám riaditeľ ústavu *Gustáv Keleti*. Na konci školského roku bola školská výstava a tu boli vystavené i moje práce. Pochválili ma v novinách a udelili mi štátne štipendium.“

Hanula žil v Pešti veľmi skromne, mimo štátneho štipendia mu niečo málo prispieval biskup a tak, ako po rokoch spomínal: „*žil som denne za 8 krajciarov. Kúpil som si večer vekičku chleba, rozdelil som ju na tri časti a viacej som nič nejedol, len dunajskou vodou zapil.*“ Mimo školu sa Jozef Hanula schádzal s priateľmi v kaviarni u *Lumnitzera* v Nagymező ulici v Slovenskom spolku. Boli to najmä sochár *Fraňo Janček* a začínajúci stavbár a budúci architekt *Milan Harminc*.

Hanula bol počas štúdií členom študentského krúžku spolku výtvarných umelcov. Dostávali voľné vstupenky na výstavy významných umelcov. Najväčší dojem na neho urobila výstava *Mihály Munkácsyho*. Na nej bol obraz „*Kristus pred Pilátom*“, ktorý sa Hanulovi tak páčil, že si urobil pre seba malú kópiu. Vtedy prišiel z Paríža do Pešti aj autor

obrazu a zavítal aj do školy. O jeho návšteve napísal Jozef Hanula vo svojej knihe „*Spomienky slovenského maliara*“: „*Za veľkú česť som si pokladal, že Munkácsy prehovoril i ku mne niekoľko slov v škole, keď si prišiel obzrieť naše vyučovanie a chodil po triedach. Moji spolužiaci mi to potom dlho závideli.*“

Hanula neskôr v Mníchove robil kópiu Munkácsyho obrazu kardinála Haynalda pre arcibiskupstvo v Kalocsi. Spomína, že bol veľmi nadšený spôsobom jeho prevedenia, Munkácsyho prácou.

Vo štvrtom ročníku nasledovalo kreslenie podľa prírody, čo vyučoval profesor *Székely*, a v poslednom ročníku maľovanie olejom a aktov. Poslednú triedu u Székelyho už Hanula nenavštevoval, lebo ho v októbri 1883 povolali na tri roky do vojenskej služby.

Po skončení služby Hanula pokračoval v pretrhnutom štúdiu. Teraz už v maliarskej škole profesora *Károlya Lotza*. Lotz učil tých, ktorí už získali základnú zručnosť v kreslení a maľbe a teraz pod vedením majstra sa zdokonaľovali v maľovaní obrazov v sekcii praktickej maľby. Ako spomína Jozef Hanula, „*u K. Lotza mohlo sa maľovať voľne ako kto chce. Lotz síce poradil, ale nenatískal nikomu nejakú techniku, bol voľný každý.*“ Na konci školského roku dostal Hanula od vedenia školy odmenu 10 zlatých „*ako uznanie dokázanej pilnosti a pokroku v precízne a dobre maľovanej štúdie aktu*“. Svoje výtvarné vzdelávanie v Budapešti ukončil v nasledujúcom roku 1888 ako žiak K. Lotza v triede praktického maľovania.

Bohdan Kraus

Jozef Hanula (1863 – 1944) bol prvým uvedomelým slovenským výtvarným umelcom na východnom Slovensku. Jeho význam a veľkosť sú jednoznačné v jeho osobnom stotožnení sa so slovenským ľudom. Rovnako ako v živote, i v tvorbe bol skromný, nenápadný a realistický. Jeho realizmus pramenil jednak z jeho odbornej prípravy a jednak z filozofického názoru, ktorému zostal verný do konca života.

Naši gymnazisti k Dňu poézie

Slovenská samospráva Peštianskeho Alžbetína usporiadala v Celoštátnej knižnici cudzojazyčnej literatúry literárne popoludnie. Gymnazisti budapeštianskej slovenskej školy priblížili prítomným tvorbu slovenských autorov v Maďarsku. Literárne pásmo nazvané Živé slová s nimi nacvičila Dr. Anita Holá. Atmosféru popoludnia zachytávajú fotografie Ľubomíry Fallerovej a Rozálie Papovej Polereczkej.

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu na základe Zmluvy č. 0184/HU/2024 srdečne ďakujeme Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

Az Ozvena Budapesti Szlovák Kórus fellépése a Bartók Zeneházban

Foto: Lantos Tibor

Május utolsó napján az Ozvena Budapesti Szlovák Kórus koncertet adott a Budapest-Rákoshelyen található Bartók Zeneházban. Az 1912. és 1920. közötti években ebben a házban élt és dolgozott a világhírű zeneszerző, Bartók Béla. Világot bejáró népdalgyűjtéseinek szüneteiben itt pihent meg és alkotott.

Az elhanyagolt ódon épületet a kerületi önkormányzat és művészetkedvelő lelkes helyi civilek összefogásával sikerült felújítani. A hajdani ház belső elrendezése és a beépített anyagok is a korabeli hangulatot idézik. A gondos és szakszerű felújításnak köszönhetően a látogatók szinte az eredetihez közeli állapotban láthatják az épületet, amelyben két kis emlékszobát rendeztek be a Bartók korát idéző korabeli fotókkal és tárgyakkal. Ennek köszönhetően a házat áthatja a zeneszerző szelleme, a falakból szinte sugároznak a bartóki dallamok.

Az Ozvena Budapesti Szlovák Kórus ezért igen nagy megtiszteltetésként fogadta – és be kell vallani, egy régi álma is teljesült, – hogy a dallamok megszületésének színhelyén, ebben a zenei alkotóműhelyben szólaltathatta meg a kórusműveket. A hallgatóság szinte az utolsó helyig megtöltötte a házban található kis koncerttermet.

A műsor előtt Schmal Andor helytörténész néhány szóval ismertette az épület történetét és életképekkel színesítve vázolta fel a zeneszerző életútját.

A műsor kezdetén Bacsí János zongoraművész virtuóz előadásában Bartók Béla zongoraműveiből összeállított válogatást élvezhetett a közönség. Ezután szintén Bartók Béla Nyolc magyar népdal (válogatás) címmel Ambrus Orsolya bravúros szoprán szólója következett Bacsí János zongora-kíséretével.

A program további részében az Ozvena Kórus előadásában szlovák, cseh és magyar szerzők – Eugen Suchoň,

Leoš Janáček, valamint a kórus korábbi karnagyai: Sutyinszky János és Pálincás Péter, majd Bartók Béla és Csemiczky Miklós kortárs zeneszerző – művei és népdal feldolgozásai hangzottak el szlovák és magyar nyelven. Nagy megtisztelés volt a számunkra, hogy személyes jelenlétével Csemiczky Miklós is megtisztelte fellépésünket. A Magyar Televízió szlovák nyelvű Domovina műsorának stábjára felvételt készített a műsorról, ami még inkább növelte a fellépésünket megelőző izgalmunkat.

Felemelő érzés volt számunkra a Bartók Béla emlékével átítatott helyszínen tolmácsolni a szerző műveit. Köszönjük a lehetőséget, valamint a rendezők és a közönség részéről megnyilvánuló baráti fogadtatást. Bízunk abban, hogy lesz még fellépési lehetőségünk ezen a neves helyen.

*Tamás Beáta,
az Ozvena kórus tagja*

Pünkösdi szlovák mise és kulturális műsor Rákoskeresztúron

Az idén immár 28. alkalommal, május 20-án tartottuk meg hagyományos szlovák nyelvű pünkösdi misénket a Budapest-Rákoskeresztúri Szent Kereszt Felmagasztalása Plébánia-templomban. A misét és az azt követő kulturális műsort az elmúlt évekhez hasonlóan Balik Béla plébániai kormányzó segítségével és hozzájárulásával valósíthattuk meg. A miserendbe illeszkedő egyházi énekeket a Pilis-szentkeresztért Kulturális Egyesület tagjai, valamint Galda Levente adták elő a hívekkel együtt. A mise és áldozás után a meghívott műkedvelő csoportok – a Dabas-Sári Rozmaring

Asszonykórus, az Isaszegi Asszonykórus és a Rákoskeresztúri Szlovák Asszonykórus – az erre az alkalomra összeállított népdalcsokraikkal mutatkoztak be. A közönség örömmel fogadta és nagy tapsal köszönte meg a gyönyörű népviseletbe öltözött énekesek fellépését. A műsor zárószámként a megjelentek együtt, közösen elénekelték a magyarországi szlovákok meghatóan szép himnuszát, amely minden jelenlévő szívét megdobogtatta, hiszen gyönyörű templomunkban mindig felemelő érzés a közös éneklés.

A templomi rendezvény után a vendégek és az asszonykórusok tagjai a

Julián Étterembe és Rendezvényházba voltak hivatalosak egy közös agapéra. Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani Balik Béla atyának a mise celebrálásáért és a Szlovákia miniszterelnökének felépüléséért elmondott imáért, Papné Polereczki Rozáliának a XVII. Kerületi Szlovák Önkormányzat elnökének pedig az esemény megszervezése érdekében kifejtett fáradozásáért.

*Pap László Csaba,
a Budapest XVII. Kerületi
Szlovák Önkormányzat tagja*

Szlovák Nap Maglódon Pünkösöd vasárnapján

A szervezők már régebben elhatározták, hogy az Ozvena kórust meghívják erre a jeles eseményre. Maglódon a helyi szlovák önkormányzat és az evangélikus egyházközség évek óta közösen szervezi ezt a régi hagyományban gyökerező pünkösdi ünnepséget. A szlovák önkormányzat részéről Hajdúvári Katalin elnök asszony, az evangélikus gyülekezet részéről pedig Németh Mihály lelkész úr fogadta kórusunkat és a vendégeket.

A népviseletbe öltözött hagyományörző táncosokból és a vendégekből összeállt menet ez alkalommal is 10 órakor indult el a város központjából, a MagHáztól. Táncolva, zene és énekszó mellett érkezett meg a temető közepén elhelyezkedő evangélikus templomhoz, majd a résztvevők bevonultak a féltizenegykor kezdődő istentiszteletre.

Maglódon a pünkösdi ünnepnek a zöldágazós evangélikus istentisztelet ad egyedi jelleget. Ez a hagyomány 2018-ban az Unesco szellemi kulturális örökség jegyzékére is felkerült. A hívek Pünkösöd ünnepére készülve lombos nyárfaágakkal díszítik fel a

Foto: Ozvena - archív

templom belsejét. Említést érdemel, hogy a XIX. század első éveiben a Bánátba áttelepült maglódiai ezt a régi szlovák hagyományt is magukkal vitték új hazájukba. A dél-bánati Kovačica (Antalfalva) városban élő szlovák nemzetiségű evangélikusok Pünkösöd alkalmából napjainkban is ugyanígy díszítik fel templomukat, amely egyébként a Szerbia területén található legnagyobb evangélikus istenháza.

Az ünnepi istentiszteleten Lóczy Tibor tiszteletes úr, Dlhá Ves (Gömörhosszúszó) település evangélikus lelkésze hirdetett ígét szlovákul és magyarul. Az Ozvena kórus több szólamban énekelte szlovák nyelven a maglódai gyülekezet tagjai által is jól

ismert evangélikus énekeket. Az úrvacsorát követően az idén áprilisban elhunyt, maglódai születésű édesanyám, Bakos Ferencné (G. Szever Zsuzsanna, akinek a konfirmációja és az esküvője is Maglódon volt) emlékére egy tölgyfácskát ültettünk el a templomkertben. Az eseményt Németh Mihály és Lóczy Tibor lelkészek áldása, valamint

az Ozvena kórus éneke tette még megihettebbé.

Maglódai vendéglátóink az istentiszteletet követően ebéden látták vendégül a résztvevőket. Ebéd után a MagHáz színpadán folytatódott az ünnepi eseménysorozat. A műsorban a mi kórusunk volt az első fellépő. Bartók, Csemiczky, Sutyinszki és további más szerzők népdalfeldolgozásait adtuk elő. Ezt követően a maglódai Rosička és az ecseri Zeleny veniec hagyományörző együttesek léptek a színpadra. A műsor a maglódai Kacamajka hagyományörző együttes fiataljainak fergeteges táncával ért véget.

*Bakos Péter,
az Ozvena kórus tagja*